

**Міністерство освіти і науки України**  
**Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка**  
**Кафедра англійської мови та перекладу**

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри англійської мови та перекладу,

кандидат педагогічних наук, доцент

\_\_\_\_\_ Юлія ТАЛАЛАЙ

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2024 р.

Дискурс поліфункціонального міжкультурного посередництва Роксолана  
Зорівчак, Марія Іваницька, Олександр Чередниченко (порівняльний аспект  
трансферу).

Спеціальність: Філологія (германські мови та літератури (переклад  
включно), перша – англійська)

Освітня програма: Філологія (Англійська, німецька мови та літератури  
(переклад включно))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр філології за спеціалізацією «Германські  
мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

**Автор роботи Головач Марко Юрійович**

\_\_\_\_\_  
(підпис)

**Науковий керівник - професор, доктор філологічних наук Зимомря  
Микола Іванович**

\_\_\_\_\_  
(підпис)

**Дрогобич – 2024 рік**

|                                                                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Вступ.....</b>                                                                                                   | <b>3</b>  |
| <b>Розділ 1: Теоретичні основи міжкультурного посередництва.....</b>                                                | <b>5</b>  |
| 1.1. Поняття та функції міжкультурного посередництва.....                                                           | 5         |
| 1.2. Поліфункціональність у міжкультурному посередництві.....                                                       | 8         |
| 1.3. Методи та підходи до дослідження міжкультурного посередництва.....                                             | 10        |
| <b>Розділ 2: Дискурс Роксолани Зорівчак як міжкультурного посередника.....</b>                                      | <b>18</b> |
| 2.1. Біографія та основні етапи діяльності Роксолани Зорівчак.....                                                  | 18        |
| 2.2. Основні ідеї та підходи у роботах Роксолани Зорівчак.....                                                      | 20        |
| 2.3. Вплив Роксолани Зорівчак на розвиток міжкультурного посередництва...                                           | 26        |
| <b>Розділ 3: Дискурс Марії Іваницької як міжкультурного посередника.....</b>                                        | <b>29</b> |
| 3.1. Біографія та основні етапи діяльності Марії Іваницької.....                                                    | 29        |
| 3.2. Основні ідеї та підходи у роботах Марії Іваницької.....                                                        | 31        |
| 3.3. Вплив Марії Іваницької на розвиток міжкультурного посередництва.....                                           | 35        |
| <b>Розділ 4: Дискурс Олександра Чередниченка як міжкультурного посередника.....</b>                                 | <b>37</b> |
| 4.1. Біографія та основні етапи діяльності Олександра Чередниченка.....                                             | 37        |
| 4.2. Основні ідеї та підходи у роботах Олександра Чередниченка.....                                                 | 40        |
| 4.3. Вплив Олександра Чередниченка на розвиток міжкультурного посередництва.....                                    | 43        |
| <b>Розділ 5: Порівняльний аналіз дискурсів Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка.....</b> | <b>46</b> |
| 5.1. Методологія порівняльного аналізу.....                                                                         | 46        |
| 5.2. Зіставлення основних ідей та підходів у роботах трьох авторів.....                                             | 49        |
| <b>Висновки.....</b>                                                                                                | <b>53</b> |
| <b>Список використаної літератури.....</b>                                                                          | <b>55</b> |

## **Вступ**

### **Актуальність дослідження**

У сучасному глобалізованому світі, де культурні бар'єри все частіше перетинаються, роль міжкультурного посередництва стає невід'ємною складовою процесів комунікації та взаємодії між народами. Завдяки глобалізації, що охоплює всі сфери суспільного життя, культурна взаємодія стала настільки інтенсивною, що питання ефективного міжкультурного посередництва набуло особливої актуальності. Міжкультурні посередники забезпечують не лише розуміння і комунікацію між різними культурами, але й сприяють запобіганню конфліктів, інтеграції та співпраці в різних сферах діяльності.

В контексті даного дослідження, внесок таких науковців як Роксолана Зорівчак, Марія Іваницька та Олександр Чередниченко є особливо важливим. Вони зробили значний вклад у розвиток теорії та практики міжкультурного посередництва, розкриваючи нові аспекти поліфункціональної ролі посередників у сучасному суспільстві. Їхні роботи не тільки розширюють розуміння міжкультурного посередництва, але й слугують основою для подальших досліджень у цій галузі.

### **Мета і завдання дослідження**

Основною метою даного дослідження є аналіз та порівняння дискурсів поліфункціонального міжкультурного посередництва Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка. Для досягнення цієї мети було поставлено кілька завдань:

- Вивчення теоретичних основ міжкультурного посередництва та визначення ключових функцій посередників.
- Аналіз поліфункціональності у міжкультурному посередництві на основі робіт досліджуваних авторів.
- Порівняння основних ідей та підходів до міжкультурного посередництва у роботах Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка.

## **Об'єкт і предмет дослідження**

Об'єктом дослідження є дискурс поліфункціонального міжкультурного посередництва, який охоплює різні аспекти взаємодії між культурами у глобалізованому світі. Предметом дослідження виступає специфіка міжкультурного посередництва, відображена у роботах Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка.

## **Методи дослідження**

Для досягнення мети дослідження було використано комплексний методологічний підхід, включаючи порівняльний аналіз, дискурс-аналіз та контент-аналіз. Порівняльний аналіз дозволив виявити спільні та відмінні риси у підходах до міжкультурного посередництва у роботах трьох досліджуваних авторів. Дискурс-аналіз та контент-аналіз сприяли глибшому розумінню концепцій та підходів, запропонованих Роксоланою Петрівною, Марією Лонгинівною та Олександром Івановичем.

## **Наукова новизна та практична значимість**

Наукова новизна даного дослідження полягає у комплексному порівняльному аналізі дискурсів поліфункціонального міжкультурного посередництва трьох провідних українських учених: Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка. Практична значимість дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів для розвитку нових підходів та стратегій у сфері міжкультурного посередництва, що є актуальним у сучасних умовах глобалізації та інтеграції культур.

## **Розділ 1: Теоретичні основи міжкультурного посередництва**

### **1.1 Поняття та функції міжкультурного посередництва**

Термін "міжкультурне посередництво" має свої корені у двох поняттях: "культура" та "посередництво". Культура охоплює сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії, а посередництво передбачає дію чи процес, за допомогою якого відбувається взаємодія або передача між двома чи більше сторонами. В історичному контексті міжкультурне посередництво розвивалося як відповідь на необхідність налагодження комунікації між різними культурними групами, особливо у періоди значних міграцій, торговельних обмінів та колонізації.

У сучасній науковій літературі існує декілька підходів до визначення поняття міжкультурного посередництва. Зокрема, у лінгвістичному підході міжкультурне посередництво розглядається як процес, який забезпечує переклад та інтерпретацію повідомлень між представниками різних мовних культур. Соціокультурний підхід наголошує на ролі посередника у сприянні розумінню та адаптації соціальних норм і цінностей різних культур. Комунікативний підхід підкреслює значення ефективного обміну інформацією між культурами через різні комунікативні стратегії та технології.

Міжкультурне посередництво характеризується рядом ключових рис, серед яких поліфункціональність, інтегративність та адаптивність. Поліфункціональність означає, що посередник виконує кілька ролей одночасно: комунікатора, медіатора, освітянина тощо. Інтегративність полягає у здатності посередника об'єднувати різні культурні елементи в єдиний спільний простір взаємодії. Адаптивність виявляється у гнучкості та здатності посередника швидко реагувати на змінні умови міжкультурного спілкування.

Процес міжкультурного посередництва включає кілька етапів: підготовка, де посередник ознайомлюється з культурами, які будуть взаємодіяти; безпосереднє посередництво, що включає обмін інформацією та культурними значеннями; та завершення, де підводяться підсумки та оцінюється ефективність взаємодії.

У сучасному глобалізованому світі міжкультурне посередництво набуває особливої важливості. Глобалізація створює умови для тіснішої взаємодії між різними культурами, що, з одного боку, відкриває нові можливості для співпраці та розвитку, а з іншого — породжує виклики, пов'язані з культурними відмінностями та можливими конфліктами. Міжкультурні посередники відіграють ключову роль у забезпеченні ефективної комунікації та взаєморозуміння між народами, що сприяє зміцненню міжнародних відносин, розвитку бізнесу, освіти, туризму та інших сфер життя.

Таким чином, міжкультурне посередництво можна визначити як багатофункціональний процес забезпечення взаємодії та обміну між представниками різних культур з метою досягнення взаєморозуміння та гармонійного співіснування. Його важливість постійно зростає у контексті глобалізації та зростаючої культурної взаємозалежності світової спільноти.

Однією з основних функцій міжкультурного посередника є комунікативна функція. Посередник виступає як мостик між культурами, забезпечуючи ефективний обмін інформацією між представниками різних культурних груп. Ця функція передбачає не тільки переклад мовних повідомлень, але й інтерпретацію невербальних сигналів, культурних контекстів та специфічних соціальних норм. Наприклад, під час міжнародних переговорів посередник допомагає зрозуміти тонкощі дипломатичної мови, що сприяє досягненню згоди і взаєморозуміння.

Освітня функція посередника полягає у передачі знань про інші культури, їхні традиції, звичаї та цінності. Посередники виконують роль інструкторів та наставників, допомагаючи представникам різних культурних груп навчатися і адаптуватися до нових культурних середовищ. Наприклад, у контексті міжнародного навчання, міжкультурні посередники можуть організовувати тренінги та семінари для студентів та викладачів, що дозволяє зменшити культурний шок і підвищити рівень міжкультурної компетенції.

Адаптаційна функція передбачає допомогу у пристосуванні до нових культурних умов. Міжкультурні посередники сприяють адаптації індивідів та груп, допомагаючи їм зрозуміти та прийняти нові культурні реалії. Це може

включати консультування щодо культурних норм та правил поведінки, підтримку в побутових питаннях, а також емоційну підтримку. Наприклад, мігранти часто звертаються до міжкультурних посередників за порадою та допомогою у адаптації до життя в новій країні.

Посередники часто виступають у ролі медіаторів у конфліктах між представниками різних культур. Медіативна функція включає у себе врегулювання суперечок та допомогу у знаходженні компромісних рішень. Медіатори застосовують різні техніки та підходи, такі як активне слухання, емпатія та нейтралітет, щоб допомогти сторонам конфлікту знайти спільну мову. Наприклад, у мультикультурних робочих колективах посередники можуть допомагати вирішувати конфлікти, що виникають через культурні відмінності та непорозуміння.

Інформаційна функція посередника передбачає забезпечення обміну інформацією між різними культурами. Посередники збирають, аналізують та поширюють інформацію, що має значення для представників різних культур. Це може бути інформація про культурні події, традиції, звичаї, а також про специфічні потреби та очікування різних культурних груп. Наприклад, у туристичній галузі міжкультурні посередники можуть інформувати туристів про особливості культури країни, яку вони відвідують, що сприяє кращому розумінню та повазі до місцевих звичаїв.

Інтегративна функція посередника полягає у сприянні інтеграції культурних цінностей та норм у спільний соціальний простір. Посередники допомагають створювати умови для гармонійного співіснування різних культур у межах одного суспільства. Вони сприяють взаєморозумінню та взаємоповазі між культурами, що дозволяє уникати конфліктів та напружень. Наприклад, у багатокультурних містах міжкультурні посередники можуть організовувати заходи, які сприяють інтеграції мігрантів та локального населення.

Емпатійна функція передбачає здатність посередника до емпатії та розуміння емоційних станів представників різних культур. Ця функція є надзвичайно важливою для ефективного міжкультурного спілкування, оскільки

дозволяє посереднику враховувати емоційні аспекти взаємодії та підтримувати атмосферу довіри та взаємоповаги. Наприклад, у медичних установах посередники можуть допомагати лікарям та пацієнтам різних культур краще розуміти один одного, що покращує якість надання медичних послуг.

Посередники в міжкультурному контексті виконують багато важливих функцій, які сприяють ефективній взаємодії між представниками різних культур. Комунікативна, освітня, адаптаційна, медіативна, інформаційна, інтегративна та емпатійна функції — це основні напрями діяльності посередників, які забезпечують успішний міжкультурний обмін та сприяють гармонійному співіснуванню різних культур у глобалізованому світі. Ці функції є взаємопов'язаними і часто перетинаються, створюючи комплексний підхід до міжкультурного посередництва.

## 1.2 Поліфункціональність у міжкультурному посередництві

Поліфункціональність у міжкультурному посередництві означає виконання посередником кількох різних функцій одночасно. Ця багатофункціональність є необхідною через складність і різноманітність ситуацій, в яких здійснюється міжкультурне посередництво. Посередник повинен бути готовий до виконання різних ролей, від комунікатора до медіатора, що дозволяє ефективно вирішувати завдання, які виникають у процесі взаємодії між культурами.

Поліфункціональність є критично важливою для успішного міжкультурного посередництва з кількох причин:

1. **Комплексність взаємодії.** Міжкультурне спілкування включає не лише обмін інформацією, але й розуміння культурних контекстів, управління конфліктами, адаптацію до нових умов тощо. Посередник повинен володіти навичками, які дозволяють йому ефективно виконувати ці різні завдання.
2. **Гнучкість та адаптивність.** Поліфункціональність дозволяє посереднику швидко адаптуватися до змінних умов та потреб різних сторін. Це

особливо важливо у випадках, коли комунікація відбувається в умовах культурного шоку або конфлікту.

3. Забезпечення ефективної комунікації. Виконуючи кілька функцій одночасно, посередник може більш повно охопити всі аспекти взаємодії, що сприяє досягненню глибшого взаєморозуміння між культурами.

Посередник повинен мати глибокі знання про культури, з якими він працює, а також володіти мовними навичками, що дозволяють ефективно спілкуватися. Здатність до емпатії та розуміння емоційних станів інших людей є важливою складовою поліфункціональності. Це дозволяє посереднику краще розуміти потреби та очікування учасників комунікації. Посередник повинен володіти техніками медіації та врегулювання конфліктів, що дозволяє вирішувати суперечки та знаходити компроміси.

У сфері міжнародної дипломатії поліфункціональність є невід'ємною частиною роботи дипломатів. Вони одночасно виступають як представники своїх країн, комунікатори, медіатори та аналітики. Дипломати повинні не тільки перекладати мовні повідомлення, але й інтерпретувати культурні контексти, що стоять за ними. Наприклад, під час міжнародних переговорів дипломат може одночасно виконувати роль комунікатора, пояснюючи позицію своєї країни, і медіатора, допомагаючи сторонам знайти компроміс.

В освітніх проектах, спрямованих на обмін студентами або викладачами між країнами, поліфункціональність також є важливим аспектом. Освітні посередники виступають як організатори, наставники, консультанти та комунікатори. Вони допомагають студентам адаптуватися до нового культурного середовища, організовують тренінги з міжкультурної комунікації та вирішують конфлікти, що можуть виникнути в процесі навчання. Наприклад, під час програми обміну студентів посередник може допомагати студентам розуміти та адаптуватися до нових культурних норм та освітніх систем.

У сфері міжнародного бізнесу поліфункціональність посередника включає роль консультанта, переговорника, культурного аналітика та тренера. Бізнес-посередники допомагають компаніям розширювати свою діяльність на

міжнародні ринки, забезпечуючи розуміння культурних відмінностей, які можуть впливати на бізнес-операції. Вони також проводять тренінги для співробітників щодо культурних особливостей нових ринків. Наприклад, під час виходу компанії на новий ринок бізнес-посередник може консультувати щодо культурних переваг споживачів та допомагати адаптувати маркетингову стратегію до місцевих умов.

У роботі міжнародних гуманітарних організацій поліфункціональність включає координацію проєктів, забезпечення комунікації між різними культурними групами, медіацію конфліктів та надання консультацій щодо культурних питань. Посередники в таких організаціях повинні мати знання про культурні специфіки регіонів, де вони працюють, та вміти адаптувати гуманітарні програми до місцевих умов. Наприклад, під час надання гуманітарної допомоги в кризових регіонах посередник може забезпечувати ефективну комунікацію між місцевими громадами та міжнародними партнерами.

Поліфункціональність є ключовим аспектом міжкультурного посередництва, що дозволяє посередникам ефективно виконувати свої завдання у складних та різноманітних умовах міжкультурної взаємодії. Від дипломатії до освіти та бізнесу, приклади поліфункціональності демонструють важливість цієї характеристики для досягнення успішної комунікації та співпраці між культурами. Поліфункціональність посередника сприяє комплексному підходу до вирішення міжкультурних завдань, забезпечуючи гармонійне співіснування та взаєморозуміння у глобалізованому світі.

### 1.3 Методи та підходи до дослідження міжкультурного посередництва

Когнітивно-лінгвістичний підхід до вивчення міжкультурного посередництва зосереджується на дослідженні того, як культурні контексти впливають на когнітивні процеси та мовну взаємодію. Дослідники аналізують, як представники різних культур сприймають, обробляють і передають інформацію.

Основні методи:

- Аналіз мовних корпусів: Вивчення великих масивів текстів для виявлення мовних патернів і відмінностей між культурними групами.
- Експерименти з когнітивної лінгвістики: Лабораторні дослідження, які оцінюють, як різні культурні фонові знання впливають на сприйняття і розуміння мовних конструкцій.
- Психолінгвістичні дослідження: Вивчення процесів мовної обробки в умовах міжкультурної взаємодії, включаючи експерименти з запам'ятовування, впізнавання та обробки мовної інформації.

Соціокультурний підхід досліджує соціальні та культурні контексти, які впливають на процес міжкультурного посередництва. Важливими аспектами є соціальні норми, цінності та інститути, які формують поведінку та сприйняття людей.

Основні методи:

- Інтерв'ю: Глибинні інтерв'ю з представниками різних культур для виявлення їхніх поглядів та досвіду у міжкультурній взаємодії.
- Фокус-групи: Дискусії у групах, що дозволяють досліджувати колективні уявлення та соціальні динаміки.
- Спостереження: Пряме спостереження за міжкультурною взаємодією у природних умовах.
- Аналіз документів: Дослідження офіційних документів, медіа-матеріалів та інших текстів, що відображають соціокультурні контексти.

Етнографічний підхід передбачає глибоке занурення дослідника у культурне середовище, яке він вивчає. Це дозволяє отримати детальне розуміння культурних практик та взаємодій у реальних умовах.

Основні методи:

- Польові дослідження: Тривале перебування в культурному середовищі з метою спостереження та участі у повсякденному житті.
- Спостереження з участю: Дослідник бере активну участь у культурних подіях та практиках, водночас фіксуючи свої спостереження.

- Нотатки та щоденники: Ведення детальних записів про спостереження та взаємодії.

Психологічний підхід зосереджується на вивченні внутрішніх психічних процесів, які впливають на міжкультурне спілкування. Дослідники аналізують мотивацію, емоції, установки та поведінкові реакції індивідів у процесі міжкультурної взаємодії.

Основні методи:

- Психологічне тестування: Використання різних тестів для оцінки культурної компетентності, емпатії та інших психологічних характеристик.
- Експерименти: Лабораторні експерименти, які дозволяють вивчати вплив культурних факторів на поведінкові реакції.
- Опитування: Використання анкет та опитувальників для збору даних про установки, мотивацію та емоційні реакції.

Медіативний підхід вивчає методи та техніки посередництва у вирішенні міжкультурних конфліктів. Дослідники аналізують ефективність різних медіативних стратегій та їх вплив на досягнення взаєморозуміння між культурами.

Основні методи:

- Кейс-стаді: Аналіз конкретних випадків медіації, щоб виявити ефективні стратегії та практики.
- Аналіз успішних медіативних практик: Вивчення практик, які привели до успішного вирішення конфліктів.
- Експертні опитування: Залучення фахівців з медіації для отримання їхніх поглядів та досвіду.

Порівняльний аналіз культурних моделей посередництва зосереджується на виявленні відмінностей та спільних рис у підходах до міжкультурного посередництва в різних культурах.

Основні напрямки:

- Західні та східні моделі посередництва: Вивчення відмінностей у підходах до посередництва в західних і східних культурах, таких як індивідуалістичні та колективістські підходи.
- Регіональні відмінності: Аналіз різних підходів до посередництва в різних регіонах світу, таких як Європа, Азія, Африка, Латинська Америка.
- Культурні особливості: Вивчення того, як культурні традиції, цінності та соціальні норми впливають на процес посередництва.

#### Методи:

- Порівняльний аналіз: Порівняння різних культурних моделей на основі даних, зібраних за допомогою інтерв'ю, спостережень та документального аналізу.
- Мета-аналіз: Аналіз результатів численних досліджень для виявлення загальних тенденцій та закономірностей.
- Культурні дослідження: Глибинні дослідження окремих культур для розуміння їхніх специфічних підходів до посередництва.

Порівняння ефективності різних підходів до міжкультурного посередництва зосереджується на оцінці ефективності різних підходів та методів міжкультурного посередництва в різних контекстах.

#### Основні напрямки:

- Оцінка результативності когнітивно-лінгвістичного підходу: Дослідження того, як ефективно цей підхід допомагає у вирішенні міжкультурних конфліктів та налагодженні комунікації.
- Оцінка результативності соціокультурного підходу: Аналіз ефективності врахування соціальних та культурних контекстів у процесі посередництва.
- Оцінка результативності медіативного підходу: Дослідження того, наскільки успішно медіативні стратегії сприяють вирішенню конфліктів та досягненню згоди між сторонами.

#### Методи:

- Статистичний аналіз: Використання кількісних методів для оцінки результативності різних підходів на основі даних, зібраних у процесі досліджень.
- Анкетування та опитування: Збір даних про ефективність різних підходів від учасників міжкультурного посередництва.
- Експериментальні дослідження: Проведення контрольованих експериментів для оцінки ефективності різних методів та стратегій.

Аналіз впливу культурних відмінностей на процес посередництва досліджує, як культурні відмінності впливають на процес посередництва та його результати.

Основні напрямки:

- Вплив культурних контекстів на сприйняття та інтерпретацію посередницьких дій: Дослідження того, як представники різних культур сприймають дії та наміри посередника.
- Вплив культурних відмінностей на результати посередництва: Аналіз того, як культурні особливості впливають на досягнення згоди та вирішення конфліктів.

Методи:

- Контент-аналіз: Аналіз текстів та комунікацій для виявлення культурних впливів.
- Тематичний аналіз: Вивчення основних тем та мотивів у міжкультурній комунікації, пов'язаних з посередництвом.
- Якісні інтерв'ю: Проведення глибоких інтерв'ю з учасниками міжкультурного посередництва для виявлення їхніх досвіду та поглядів.

Порівняння ролей посередників у різних культурних контекстах передбачає аналіз ролей та функцій посередників у різних культурних контекстах.

Основні напрямки:

- Ролі посередників у корпоративному середовищі: Вивчення специфіки роботи посередників у міжнародних корпораціях.

- Ролі посередників у дипломатії: Аналіз функцій посередників у міжнародних відносинах та переговорах.
- Ролі посередників в освіті та туризмі: Дослідження ролей посередників у міжкультурному обміні в освітніх та туристичних проектах.

#### Методи:

- Порівняльний аналіз: Аналіз відмінностей у ролях та функціях посередників у різних галузях та культурах.
- Кейс-стаді: Вивчення конкретних випадків для виявлення успішних практик та підходів.
- Експертні опитування: Залучення фахівців для отримання їхніх поглядів та досвіду.

Методи та підходи до дослідження міжкультурного посередництва є багатограними та відображають складність і багатофункціональність цього процесу. Когнітивно-лінгвістичний, соціокультурний, етнографічний, психологічний та медіативний підходи пропонують різні перспективи для вивчення міжкультурного посередництва, кожен з яких має свої переваги та обмеження. Порівняльний аспект дозволяє виявити відмінності та спільні риси у підходах до посередництва в різних культурних контекстах, що сприяє глибшому розумінню цього процесу та покращенню практик міжкультурного посередництва у глобалізованому світі.

#### Висновки до Розділу 1

У першому розділі магістерської роботи було досліджено поняття, функції та методи міжкультурного посередництва, зокрема поліфункціональність у цьому процесі та методологічні підходи до його вивчення.

##### 1. Поняття та функції міжкультурного посередництва:

- Визначення поняття міжкультурного посередництва підтвердило, що це процес, який сприяє комунікації та взаєморозумінню між представниками різних культурних спільнот. Міжкультурні посередники відіграють ключову роль у запобіганні конфліктів, сприяють адаптації та інтеграції

індивідів у нових культурних середовищах, а також забезпечують ефективне обмін інформацією та знаннями.

- Функції міжкультурного посередництва включають інформаційно-роз'яснювальну, адаптаційну, комунікативну, конфліктно-розв'язувальну та інтеграційну функції. Кожна з цих функцій має своє значення у забезпеченні гармонійної взаємодії між культурами.

## 2. Поліфункціональність у міжкультурному посередництві:

- Опис поліфункціональності показав, що посередники виконують кілька функцій одночасно, в залежності від контексту взаємодії. Вони можуть бути перекладачами, культурними інформаторами, медіаторами, консультантами та навіть вихователями.
- Приклади поліфункціональності у міжкультурному дискурсі продемонстрували, як посередники сприяють взаєморозумінню та співпраці в різних сферах: освіта, бізнес, дипломатія, охорона здоров'я та туризм.

## 3. Методи та підходи до дослідження міжкультурного посередництва:

- Методологічні підходи до вивчення міжкультурного посередництва включають когнітивно-лінгвістичний, соціокультурний, етнографічний, психологічний та медіативний підходи. Кожен із них надає унікальні інструменти та перспективи для глибшого розуміння процесів міжкультурної комунікації та посередництва.
- Порівняльний аспект у дослідженнях міжкультурного посередництва дозволив виявити спільні риси та відмінності у підходах до посередництва в різних культурних контекстах. Порівняльний аналіз культурних моделей, оцінка ефективності різних підходів та аналіз впливу культурних відмінностей на процес посередництва сприяють глибшому розумінню цього феномену.

Розділ 1 підкреслює важливість міжкультурного посередництва у сучасному глобалізованому світі, де культурна взаємодія стала невід'ємною частиною повсякденного життя. Міжкультурні посередники виконують критичні

функції, які сприяють ефективній комунікації, розв'язанню конфліктів та інтеграції культур. Багатофункціональність посередників робить їх невід'ємними учасниками процесу міжкультурного обміну. Методологічна різноманітність у підходах до дослідження міжкультурного посередництва забезпечує всебічний аналіз і розуміння цього складного процесу, що сприяє розробці ефективних стратегій і практик для поліпшення міжкультурної взаємодії.

## **Розділ 2: Дискурс Роксолани Зорівчак як міжкультурного посередника**

### **2.1. Біографія та основні етапи діяльності Роксолани Зорівчак**

Роксолана Петрівна Зорівчак (дівоче прізвище – Мінко) народилася 8 листопада 1934 року у Львові. Вона походить з родини інтелігентів: її дідусь по материнській лінії, Юліан Дзерович, був відомим науковцем у галузі педагогіки, громадсько-політичним і церковним діячем, членом Митрополичої консисторії. Дідусь по лінії батька, о. Петро Мінко, був сільським священником. Її мати, Лідія, була педагогом та українським словесником, а батько, Петро, працював юристом і був ув'язнений у польському концтаборі «Берега Картузька» за свою націоналістичну позицію.

У 1956 році Роксолана Зорівчак закінчила відділ англійської філології факультету іноземної мови Львівського державного університету імені Івана Франка з відзнакою за спеціальністю «англійська філологія». Вона була найкращою студенткою курсу, не отримавши жодної четвірки за всі п'ять років навчання. Проте, через політичну неблагонадійність, її не прийняли в аспірантуру.

Її перша наукова публікація, «Виховання культури рідної мови у студентів немовних вишів», вийшла у 1967 році. На одній із мовознавчих конференцій у 1963 році професор Ю.О. Жлуктенко звернув увагу на її доповідь та взявся керувати її кандидатською дисертацією і консультувати докторську. У 1976 році Роксолана захистила кандидатську дисертацію на тему «Фразеологія письменника як проблема перекладу (на матеріалі перекладів поетичних творів Т.Г. Шевченка англійською мовою)», а в 1987 році – докторську дисертацію на тему «Лінгвостилістичні характеристики художнього тексту і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози)».

З 1956 року Роксолана Зорівчак протягом 36 років працювала на кафедрі іноземних мов Львівської державної консерваторії імені М.В. Лисенка. У 1992 році вона повернулася до Франкового університету у Львові, де до 1998 року була професором кафедри англійської філології, а з 1998 року – професором та

завідувачем кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура.

Коло наукових і творчих зацікавлень професора Зорівчак Р.П. надзвичайно широке. Воно включає англійську фразеологію, теоретичні проблеми перекладу, історію українського художнього перекладу, англomовну шевченкіану, англomовну франкіану, методику викладання перекладознавчих дисциплін та вишкіл перекладачів. Вона є автором понад 1300 публікацій у збірниках, колективних монографіях, професійній пресі, енциклопедичних виданнях в Україні та за кордоном. До її творчого доробку входять дві монографії: «Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія» (1983) та «Реалія і переклад» (1989). Вона також є автором розділу «Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті» у п'ятитомнику, біобібліографічних показників «Григорій Кочур» (1999), «Микола Лукаш» (2003), «Чужомовне письменство на сторінках західноукраїнської періодики (1914-1939)» (2003) та «Шестимовна Шевченківська енциклопедія» (2012-2015 pp.). У 2004 і 2011 роках були опубліковані біобібліографічні показники «Роксолана Зорівчак», що включають 2823 позиції і ілюструють її наукові здобутки<sup>1</sup>.

Роксолана Зорівчак була однією з ініціаторів відновлення діяльності Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) в Україні. У 1989 році вона взяла участь в установчих зборах товариства, а з 1992 року є була дійсним членом. Вона очолювала редакційну колегію збірників матеріалів Всеукраїнських наукових конференцій, присвячених творчості Григорія Кочура, була ініціатором і членом редколегії коментованого білінгвального видання поеми Івана Франка «Мойсей». Вона також була членом редакційної ради унікального українсько-англійського білінгвального видання вибраних поезій Т.Г. Шевченка у перекладі Віри Річ.

---

<sup>1</sup> Роксолана Зорівчак (2011-2017): біобібліографічний показник / МОН України, ЛНУ ім. Івана Франка – Львів, 2018. – 344с.

Роксолана Зорівчак викладала українську мову та переклад в Лондонському університеті як стипендіат Британської ради (1991/92) та в Іллінойському університеті в 1997 році як Фулбрайтівський стипендіат, де читала лекції з перекладознавства і контрастивної лінгвістики.

Як педагог, Роксолана Зорівчак входила до складу спеціалізованих рад для захисту докторських та кандидатських дисертацій при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (1991-2010) та Львівському національному університеті імені Івана Франка (з 1993 року). Вона також була членом редколегії шести періодичних філологічних видань. Під її керівництвом захистили кандидатські дисертації 14 дослідників.

Роксолана Зорівчак має численні нагороди та відзнаки. Вона є заслуженим працівником освіти України, академіком Академії наук Вищої школи України, доктором філологічних наук, професором, дійсним членом та членом Президії НТШ, членом Національної спілки письменників України, відмінником освіти України, лауреатом нагород Ярослава Мудрого та Святого Володимира в галузі науки і техніки АН ВШ України, лауреатом Літературної премії імені Григорія Кочура та премії Art translations імені Миколи Лукаша. Вона є заслуженим професором Львівського національного університету імені Івана Франка та завідувачем кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Г.Кочура. Указом Президента України від 22 січня 2016 року її нагороджено Орденом Княгині Ольги III ступеня.

Загинула Роксолана Петрівна 16 жовтня 2018 року у Львові та похована разом з своїм чоловіком у гробівці родини Вітошинських на 70 полі Личаківського цвинтаря.

## 2.2. Основні ідеї та підходи у роботах Роксолани Зорівчак

Роксолана Зорівчак є визначною постаттю в українському мовознавстві та перекладознавстві, і її науковий доробок заслуговує на ретельний аналіз. Її роботи зосереджені на кількох ключових напрямках досліджень, серед яких особливе місце займають мовознавство, перекладознавство, теорія та практика

перекладу, фразеологія та лексикологія. Вагомий внесок Роксолани Зорівчак у розвиток українського мовознавства та перекладознавства полягає у її теоретичних та прикладних дослідженнях. Вона вивчала проблеми еквівалентності та адекватності перекладу, розробляла методологію перекладу наукових та художніх текстів. Однією з основних тем її досліджень є теорія та практика перекладу, де вона детально аналізувала особливості перекладу українських класичних та сучасних творів на інші мови, а також переклад іноземних творів українською мовою. Важливим аспектом наукової діяльності Роксолани Зорівчак є її дослідження у сфері фразеології та лексикології. Вона вивчала національно-культурні особливості фразеологічних одиниць, їхню роль у комунікації, а також питання семантики та стилістики лексичних одиниць. Ці дослідження сприяли глибшому розумінню функціонування української мови та її культурних реалій.

Її монографія "Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою)"<sup>2</sup> (1983) є ґрунтовним дослідженням, яке значно поглибило розуміння проблем перекладу фразеологічних одиниць. Роксолана Петрівна розглядає фразеологічну одиницю як багатогранне мовне явище, яке має не лише лінгвістичні, а й перекладознавчі характеристики. Вона досліджує фразеологізми з точки зору їх структури, складу, семантики, стилістики та функцій у мові. Авторка пропонує чітку класифікацію фразеологізмів за кількома критеріями, що дозволяє систематизувати знання про цю складну мовну категорію.

Роксолана Зорівчак розробляє систему методів перекладу фразеологізмів, яка ґрунтується на комплексному аналізі їх лінгвістичних та перекладознавчих характеристик. Вона підкреслює, що переклад фразеологізмів не повинен зводитися до простого буквального перекладу їх компонентів, а має ґрунтуватися на глибокому розумінні їх значення, стилістичної забарвленості та

---

<sup>2</sup> Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія : на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою / Р.П. Зорівчак . – Львів : Вища школа, видавництво при Львівському університеті, 1983 . – 172 с.

функцій у тексті. Вона доводить, що фразеологізми відіграють важливу роль у створенні художньої виразності тексту. Вона показує, як фразеологізми допомагають автору твору передати емоції, думки та почуття персонажів, створити атмосферу твору, підкреслити його національний колорит.

Монографія Роксолани Зорівчак "Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою)" є цінним внеском у теорію та практику перекладу. Її дослідження значно розширили наше розуміння проблем перекладу фразеологічних одиниць та запропонували практичні рекомендації для перекладачів.

Ще одна монографія Роксолани Зорівчак "Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози)" (1989)<sup>3</sup> є цінним внеском у теорію та практику перекладу. Її дослідження значно розширили наше розуміння проблем перекладу реалій – слів та виразів, що зумовлені національно-культурною специфікою мови.

Роксолана Зорівчак розглядає реалії як важливий компонент художнього тексту, який несе значне смислове навантаження та створює національний колорит твору. Вона досліджує різні способи перекладу реалій, аналізуючи їх функціональну значущість в контексті твору. Авторка пропонує класифікацію реалій за кількома критеріями:

- За тематикою: історичні, географічні, етнографічні, побутові, тощо.
- За ступенем експресивності: нейтральні, експресивно забарвлені.
- За мовною природою: лексичні, фразеологічні.

Роксолана Петрівна розробляє систему методів перекладу реалій, яка ґрунтується на комплексному аналізі їх лінгвістичних та перекладознавчих характеристик. Вона підкреслює, що переклад реалій не повинен зводитися до простого буквального їх відтворення, а має ґрунтуватися на глибокому розумінні їх значення, контексту та функцій у тексті. Вона доводить, що успішний

---

<sup>3</sup> Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. – 215с.

переклад реалій потребує не лише знання мови, а й глибокого розуміння культури та історії народу, мовою якого написаний твір.

Дискурс поліфункціонального міжкультурного посередництва розглядає переклад як процес міжкультурного посередництва, в якому перекладач виступає посередником між двома культурами. З цієї точки зору, переклад реалій є особливо важливим завданням, адже саме реалії часто несуть на собі найяскравіші маркери національної культури.

Роксолана Зорівчак, хоча й не використовує термін дискурс поліфункціонального міжкультурного посередництва явно, але досліджує проблеми перекладу реалій саме з точки зору цієї теорії. Вона підкреслює, що переклад реалій не може бути зведений до простого мовного еквівалентування, адже перекладач має враховувати цілий ряд факторів, таких як культурний контекст, комунікативні цілі та очікування реципієнтів тексту.

Роксолана Петрівна пропонує ряд практичних рекомендацій для перекладачів, які стикаються з проблемою перекладу реалій. Ці рекомендації ґрунтуються на глибокому розумінні лінгвістичних та перекладознавчих аспектів проблеми, а також на знанні культури та історії народу, мовою якого написаний твір. Монографія Роксолани Зорівчак "Реалія і переклад" є цінним джерелом інформації для перекладачів, які прагнуть досягти успішного перекладу текстів, що містять реалії. Її дослідження значно розширили наше розуміння проблем перекладу реалій і запропонували ряд практичних рекомендацій, які можуть бути корисними перекладача.

Розділ "Українсько-англійські літературні взаємини" у книзі "Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті" (1988)<sup>4</sup>, написаний Роксоланою Зорівчак, є вагомим внеском у розуміння поліфункціонального міжкультурного посередництва. У своєму дослідженні Зорівчак акцентує увагу на значущості перекладу як засобу міжкультурного діалогу. Переклад літературних творів, зокрема українських на англійську та

---

<sup>4</sup> Зорівчак Р. Українсько-англійські літературні взаємини. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті. Т. 3. Київ, 1988. С. 88–154.

навпаки, виступає мостом між різними культурами, сприяючи взаєморозумінню та збагаченню обох літературних традицій.

Роксолана Петрівна наголошує на ролі перекладача як культурного посередника, який не лише відтворює текст іншою мовою, але й адаптує його до культурних контекстів, зберігаючи авторську інтенцію та стилістичні особливості оригіналу. Це підкреслює важливість глибокого розуміння культурних реалій та специфічних фразеологічних одиниць, що робить процес перекладу багатогранним і складним.

Дослідження Роксолани Зорівчак також включає аналіз взаємного впливу літературних творів. Вона вивчає, як літературні стилі, теми та мотиви передаються через переклад, впливаючи на розвиток літературних традицій обох культур. Це демонструє, як переклад може сприяти літературному обміну та збагаченню культур.

Розділ також звертає увагу на специфічні проблеми, що виникають при перекладі. Роксолана Зорівчак досліджує труднощі у передачі культурних реалій, збереженні стилю автора та відтворенні фразеологічних одиниць, що вимагає від перекладача високого рівня професіоналізму та творчого підходу. Це підкреслює, що переклад – це не лише мовний, але й культурний акт, який вимагає врахування багатьох факторів.

Роксолана Петрівна показує, що міжкультурне посередництво має поліфункціональний характер. Воно включає передачу інформації, адаптацію, інтерпретацію та трансформацію культурного контенту, що робить переклад важливим інструментом у міжкультурній комунікації. Її дослідження підкреслюють багатогранність та важливість літературного обміну між культурами, а також роль перекладача у цьому процесі.

Робота Роксолани Зорівчак про українсько-англійські літературні взаємини є цінним джерелом для розуміння складного процесу міжкультурного посередництва, підкреслюючи важливість перекладача як культурного посередника та багатогранність літературного обміну між різними культурами.

Роксолана Зорівчак, видатна українська перекладачка та науковиця, зробила вагомий внесок у розвиток міжкультурного діалогу через свою багатогранну діяльність. Вона перекладала твори багатьох відомих авторів з англійської мови на українську, включаючи Вірджинію Вулф, Джеймса Джойса та інших, роблячи їх доступними для українського читача та збагачуючи українську мову та культуру. Роксолана Петрівна підкреслювала важливість точного та адекватного перекладу, який би передавав не лише зміст, але й культурний контекст оригіналу, сприяючи глибшому розумінню між різними культурами.

Окрім перекладацької діяльності, вона була визнаним науковцем у галузі перекладознавства. Її наукові праці досліджують теоретичні та практичні аспекти перекладу, а також його роль у міжкультурній комунікації. Вона підкреслювала важливість наукового підходу до перекладу та необхідність постійного вдосконалення перекладацької майстерності, сприяючи підвищенню професійного рівня перекладачів та розвитку міжкультурного діалогу.

У своїх працях Роксолана Зорівчак демонструє поліфункціональність дискурсу, який одночасно виконує інформативну, естетичну, емоційну та етичну функції. Вона не лише надає читачеві інформацію про різні аспекти перекладу та міжкультурної комунікації, але й використовує яскраві приклади та метафори, висловлює свої погляди та переконання, а також спонукає до роздумів над важливими питаннями.

Особливістю її підходу до міжкультурного посередництва є її науковий підхід до перекладу, який вона розглядала не лише як мистецтво, але й як науку. Вона акцентувала увагу на важливості передачі культурного контексту оригіналу, що сприяє глибшому розумінню між різними культурами. Роксолана Зорівчак активно перекладала твори українських авторів на англійську мову, роблячи їх доступними для широкого кола читачів за кордоном, та приділяла значну увагу збереженню та популяризації української культурної спадщини через переклад різних текстів. Як один із засновників та ключових постатей української перекладознавчої школи, вона виховувала нове покоління

перекладачів та науковців, а також займала активну громадську позицію, виступаючи за збереження української мови та культури.

Таким чином, Роксолана Зорівчак є яскравим прикладом того, як перекладач та науковець може стати міжкультурним посередником. Її діяльність сприяла популяризації української літератури за кордоном, збагаченню української мови та культури, а також розвитку наукового підходу до перекладу. Роксолана Зорівчак підкреслювала важливість взаєморозуміння та співпраці між культурами, а її праці та діяльність є цінним внеском у розвиток міжкультурного діалогу.

### 2.3. Вплив Роксолани Зорівчак на розвиток міжкультурного посередництва

Роксолана Зорівчак зробила вагомий внесок у розвиток перекладознавства, зокрема у вивчення фразеології та міжкультурного посередництва. Її праці значно вплинули на розвиток теоретичних і прикладних аспектів цієї галузі, що можна побачити на прикладі кількох її ключових робіт.

У своїй монографії "Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою)"<sup>5</sup> вона глибоко досліджує проблему перекладу фразеологічних одиниць, що є одним із ключових аспектів міжкультурного посередництва. Вона показує, як фразеологізми, що несуть у собі культурно специфічну інформацію, можуть бути передані іншою мовою без втрати значення. Це дослідження стало важливим ресурсом для перекладачів, що працюють із літературними текстами, допомагаючи їм знайти адекватні перекладні відповідники для складних фразеологічних виразів. Роксолана Петрівна аналізує різні підходи до перекладу фразеологізмів, підкреслюючи необхідність збереження їхньої семантики та прагматичної функції. Це дослідження також показує, як фразеологічні одиниці

---

<sup>5</sup> Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія : на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою / Р.П. Зорівчак . – Львів : Вища школа, видавництво при Львівському університеті, 1983 . – 172 с.

можуть бути адаптовані до іншої культури, зберігаючи при цьому свою комунікативну цінність.

У своїй роботі "Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози)"<sup>6</sup> Зорівчак аналізує переклад культурних реалій, які часто створюють труднощі для перекладачів через свою специфічність та відсутність прямих відповідників в іншій мові. Її праця підкреслює важливість культурної компетентності перекладача і пропонує методологічні підходи до вирішення цих проблем. Роксолана Зорівчак розглядає різні стратегії перекладу реалій, включаючи транскрипцію, транслітерацію, калькування та описовий переклад. Вона також аналізує приклади з англomовних перекладів української прози, демонструючи, як перекладачі адаптують культурно специфічні елементи для англomовних читачів. Це дослідження є важливим для теорії перекладу, оскільки воно розширює розуміння про те, як культурні елементи можуть бути успішно передані в процесі перекладу.

У розділі "Українсько-англійські літературні взаємини" у книзі "Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті"<sup>7</sup> вона досліджує взаємний літературний вплив між Україною та англomовним світом. Її аналіз показує, як переклад сприяє культурному діалогу та обміну ідеями між різними літературними традиціями. Зорівчак досліджує вплив української літератури на англomовну і навпаки, розглядаючи, як літературні стилі, теми та мотиви передаються через переклад, впливаючи на розвиток літературних традицій обох культур. Це дослідження підкреслює важливість перекладу у світовій літературі і робить внесок у розуміння ролі перекладача як міжкультурного посередника.

Загалом, роботи Роксолани Зорівчак значно вплинули на розвиток перекладознавства, особливо у сфері перекладу фразеології та міжкультурного посередництва. Її дослідження стали основою для багатьох перекладацьких

---

<sup>6</sup> Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. – 215с.

<sup>7</sup> Зорівчак Р. Українсько-англійські літературні взаємини. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті. Т. 3. Київ, 1988. С. 88–154.

стратегій та методик, що використовуються сьогодні. Завдяки її роботам, перекладачі мають кращі інструменти для передачі культурно специфічної інформації та розуміння складних аспектів міжкультурної комунікації. Її праці допомогли зрозуміти, як переклад може сприяти культурному обміну та збагаченню, і як перекладачі можуть ефективно виконувати роль міжкультурних посередників, адаптуючи культурні контексти до потреб різних аудиторій.

## Висновки до Розділу 2

Розглянувши життя та науковий доробок Роксолани Зорівчак, можна зробити висновок про її неоціненний внесок у розвиток українського перекладознавства та міжкультурного посередництва. Її праці, зокрема монографії "Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія" та "Реалія і переклад", а також дослідження українсько-англійських літературних взаємин, є фундаментальними для розуміння перекладу як складного багатогранного процесу, що вимагає не лише лінгвістичної, а й культурної компетенції.

Роксолана Зорівчак підкреслювала важливість збереження культурної специфіки оригіналу при перекладі, що сприяє глибшому взаєморозумінню між різними культурами. Її дослідження фразеології та реалій розкривають складність передачі культурно обумовлених елементів мови, пропонуючи перекладачам ефективні стратегії та методики.

Внесок Роксолани Зорівчак у розвиток міжкультурного посередництва полягає не лише у її наукових працях, а й у її активній перекладацькій діяльності, викладацькій роботі та громадській позиції. Вона виховала ціле покоління перекладачів та науковців, які продовжують її справу, сприяючи розвитку українського перекладознавства та зміцненню міжкультурного діалогу.

Таким чином, Роксолана Зорівчак залишила після себе багату наукову спадщину, яка продовжує надихати та скеровувати дослідників у сфері перекладознавства та міжкультурної комунікації. Її праці є цінним джерелом знань для всіх, хто цікавиться проблемами перекладу, культурної адаптації та міжкультурного діалогу.

### **Розділ 3: Дискурс Марії Іваницької як міжкультурного посередника**

#### **3.1. Біографія та основні етапи діяльності Марії Іваницької**

Марія Лонгинівна Іваницька, народилася 14 травня 1968 року в Збаражі, Тернопільська область, є видатною фахівчицею в області філології. У 1990 році завершила навчання в Чернівецькому державному університеті, де здобула кваліфікацію філолога та викладача німецької мови і літератури. Продовжила освіту в аспірантурі цього ж університету, де у 1994 році захистила кандидатську дисертацію на тему «До питання про співвідношення семантики і синтаксису німецької мови (на матеріалі складнопідрядних речень)», здобувши науковий ступінь кандидата філологічних наук.

У 1997 році Марія Іваницька отримала звання доцента, а в 2000 році – стала доцентом кафедри німецької мови і загального мовознавства Чернівецького державного університету імені Юрія Федьковича. У 2000 році вона розпочала свою діяльність у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, спочатку на кафедрі теорії і практики перекладу германських мов, а з 2003 року – на кафедрі теорії і практики перекладу з німецької мови. З 2016 року Іваницька обіймає посаду завідувача кафедри германської філології та перекладу Інституту філології КНУ. У 2016 році захистила докторську дисертацію на тему «Особистісний вимір в історії українсько-німецького художнього перекладу», отримавши науковий ступінь доктора філологічних наук<sup>8</sup>.

Протягом своєї кар'єри Іваницька брала участь у численних міжнародних стажуваннях, зокрема в університетах Відня (Австрія), Дюссельдорфа, Тюбінгена, Берліна та Бохума (Німеччина). Вона також виступала з науковими доповідями на конференціях у Тюбінгені та Берліні.

Її професійна діяльність охоплює численні аспекти. Марія Іваницька є віце-президентом та членом президії Української спілки германістів вищої школи, а також членом Асоціації українських германістів і Всеукраїнської асоціації викладачів перекладу. Вона брала участь у роботі спеціалізованих

---

<sup>8</sup> Іваницька Марія Лонгинівна / М. І. Зимомря // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-880912>

вчених рад у Херсонському державному університеті та є членом рад у Харківському національному університеті імені Каразіна і Київському національному лінгвістичному університеті.

Марія Лонгинівна активно займається науковою діяльністю і перекладацькою практикою. Вона має понад 80 друкованих праць, включаючи монографії, статті та переклади творів німецькомовної художньої літератури. Її роботи охоплюють теми перекладознавства, мовної особистості перекладача та українсько-німецьких літературних взаємин. Деякі з її публікацій включають монографію «Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах» та статті в наукових збірниках і журналах.

Окрім наукової роботи, Марія Іваницька координувала численні міжнародні проекти, зокрема «ТрансСтар Європа», «Студентське самоврядування в Україні та Німеччині», літню школу «Відкрий для себе Україну», а також проект «Німецька мова поєднує».

Її діяльність також включає участь у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, де вона представляла результати своїх досліджень і активно сприяла розвитку українсько-німецьких літературних і культурних зв'язків.

Марія Лонгинівна Іваницька, видатна фахівчиня в галузі філології, зробила значний внесок у міжкультурне посередництво завдяки своїй активній науковій, викладацькій та перекладацькій діяльності. Її кар'єра відзначається значними досягненнями, які охоплюють широкий спектр діяльності, від наукових досліджень до міжнародних проектів.

Марія Іваницька здобула докторський ступінь у 2016 році з дисертацією на тему «Особистісний вимір в історії українсько-німецького художнього перекладу», що підкреслює її внесок у вивчення ролі особистості перекладача в міжкультурному контексті. Її наукова діяльність охоплює понад 80 публікацій, які допомогли розширити розуміння літературного перекладу і його значення для міжкультурного обміну.

Перекладацька діяльність Марії Іваницької також є важливою частиною її внеску. Вона перекладала твори німецькомовної художньої літератури, забезпечуючи їх впровадження в український культурний контекст. Її переклади не тільки зберігають культурні та літературні особливості оригіналів, але й демонструють високу якість її роботи.

Міжнародна співпраця є ще одним важливим аспектом її кар'єри. Стажування в провідних університетах Австрії та Німеччини допомогли їй вдосконалити свої знання і навички в міжкультурному обміні.

Її внесок у міжкультурне посередництво також відображається в її роботі над міжнародними проектами. Ці ініціативи сприяють популяризації української культури і мови за кордоном, а також розширюють можливості міжкультурного обміну.

Викладацька діяльність Іваницької також не залишилася непоміченою. Вона супроводжувала підготовку кількох осіб до захисту наукових робіт з перекладознавства, що підтверджує її вплив на формування нових фахівців у цій галузі.

Таким чином, Марія Лонгинівна Іваницька зробила вагомий внесок у міжкультурне посередництво завдяки поєднанню наукових досліджень, перекладацької практики та організації міжнародних проектів, що сприяють кращому розумінню і взаємодії між українською та німецькою культурами.

### 3.2. Основні ідеї та підходи у роботах Марії Іваницької

Марія Лонгинівна Іваницька є однією з ключових постатей у дослідженні німецько-українських літературних взаємин та перекладацької діяльності. Її наукові інтереси охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із розвитком культурних зв'язків, роллю перекладача як культурного посередника та впливом особистості перекладача на міжкультурну комунікацію. У даному підпункті ми детально розглянемо найважливіші аспекти, відображені в її наукових працях.

Праця Марії Іваницької "Die Entwicklung der deutsch-ukrainischen Literaturbeziehungen und der Beitrag von Anna-Halja Horbatsch"<sup>9</sup> є комплексним дослідженням історії німецько-українських літературних зв'язків, зосереджених на внеску перекладачки Анни-Галії Горбач. Марія Лонгинівна аналізує, як Горбач сприяла знайомству німецької аудиторії з українською літературою через переклади та редакційні роботи. Підкреслюється важливість цих зв'язків у розвитку української національної ідентичності та культурної спадщини, яка стала більш відомою завдяки діяльності Горбач. Дослідження також розкриває вплив перекладача на зміст і форму літературних творів, що робить його активним учасником літературного процесу.

Монографія "Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах"<sup>10</sup> присвячена ролі особистості перекладача у формуванні міжкультурних зв'язків між Україною та Німеччиною. Марія Іваницька досліджує, як індивідуальні особливості перекладача, такі як його світогляд, мовна компетентність та культурні цінності, впливають на вибір перекладацьких стратегій. Вона підкреслює, що особистість перекладача є ключовим фактором, який визначає якість та точність перекладу, а також здатність передавати культурні особливості оригінального тексту. Аналізується також взаємодія між автором та перекладачем, де перекладач не лише передає зміст, але й адаптує його відповідно до культурних норм цільової аудиторії.

У праці "Переклад та маніпуляція"<sup>11</sup> Марія Іваницька досліджує питання маніпуляції у перекладацькому процесі, звертаючи увагу на те, як перекладачі можуть впливати на текст через вибір слів, структуру речень та інші мовні засоби. Маніпуляція може бути результатом як навмисних дій перекладача, так і несвідомих впливів, обумовлених його особистістю чи культурним контекстом. Іваницька розглядає приклади, коли перекладачі адаптують текст для нової

---

<sup>9</sup> Ivanytska, Maria Die Entwicklung der deutsch-ukrainischen Literaturbeziehungen und der Beitrag von Anna-Halja Horbatsch Die Welt der Slaven : internationale Halbjahresschrift für Slavistik, München : Sagner, 59, 2014, 2, 268-292

<sup>10</sup> Марії Іваницька Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах Чернівці : Книги – XXI, 2015

<sup>11</sup> Марії Іваницька Переклад та маніпуляція, philology, вип. 193, с. 92–99, Квіт 2023 URL: [https://www.academia.edu/117833050/Translation\\_and\\_Manipulation](https://www.academia.edu/117833050/Translation_and_Manipulation)

аудиторії, що може змінити оригінальний зміст, і підкреслює етичні аспекти таких дій. Ця праця висвітлює, наскільки складним і відповідальним є процес перекладу, де кожен вибір перекладача має значення.

У роботі "Approaches to the Development of a Literary Translator's Linguistic Identity"<sup>12</sup> вона аналізує формування лінгвістичної ідентичності перекладача, розглядаючи різні підходи до цього процесу. Вона досліджує, як освіта, культурне середовище та професійний досвід формують мовні навички та перекладацьку компетенцію. Марія Іваницька підкреслює важливість рефлексії перекладача над власною ідентичністю та вплив цього на його перекладацьку діяльність. Вона також розглядає, як лінгвістична ідентичність впливає на вибір стилю та методів перекладу, що відображається у кінцевому продукті. Особлива увага приділяється розвитку професійної етики та здатності перекладача до критичного осмислення власної роботи.

Праця "Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід"<sup>13</sup> розглядає компетентнісний підхід до формування особистості перекладача, акцентуючи увагу на важливості розвитку ключових компетенцій, таких як мовна та культурна компетентності, адаптивність та креативність. Іваницька пропонує комплексну модель, яка охоплює як академічне навчання, так і практичний досвід. Вона аналізує, як компетентності перекладача формуються в процесі його професійного зростання, і як ці компетентності впливають на якість перекладу. Особливий акцент робиться на необхідності постійного самовдосконалення, розвитку критичного мислення та здатності працювати з різними текстовими жанрами.

Марія Лонгинівна Іваницька у своїх працях розробляє глибокий підхід до міжкультурного посередництва, який базується на інтеграції культурного

---

<sup>12</sup> Ivanytska, Maria Approaches to the Development of a Literary Translator's Linguistic Identity Advanced Education Issue 12, 2019 URL: [https://www.academia.edu/117833047/Approaches\\_to\\_the\\_Development\\_of\\_a\\_Literary\\_Translator\\_s\\_Linguistic\\_Identity](https://www.academia.edu/117833047/Approaches_to_the_Development_of_a_Literary_Translator_s_Linguistic_Identity)

<sup>13</sup> Марія Іваницька Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід Psycholinguistics (2019), 26(20) 135-56 URL: [https://www.academia.edu/51546304/Translator\\_s\\_Personality\\_Shaping\\_Competence\\_Approach](https://www.academia.edu/51546304/Translator_s_Personality_Shaping_Competence_Approach)

контексту, особистісних характеристик перекладача та специфіки літературних взаємин.

Марія Іваницька підкреслює, що перекладач не просто передає текст з однієї мови на іншу, а виконує функцію культурного посередника. Він адаптує текст таким чином, щоб він був зрозумілим і сприйнятливим для аудиторії іншої культурної спільноти. Це особливо важливо в контексті перекладу літературних творів, де необхідно враховувати культурні особливості, історичний контекст та національну ідентичність.

У своїх дослідженнях Марія Лонгинівна акцентує на важливості глибокого знання культурного контексту як мови оригіналу, так і цільової мови. Вона стверджує, що культурні коди, символіка та соціальні конвенції є критично важливими для успішного перекладу. Це вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, але й розуміння культурних та історичних особливостей обох країн.

Марія Іваницька також звертає увагу на те, що особистісні якості перекладача, його світогляд, етнічне походження та власні культурні вподобання можуть впливати на процес перекладу. Ці фактори можуть вносити певні зміни в переклад, що призводить до появи нових, адаптованих версій оригінальних творів. Цей аспект є особливо важливим при аналізі міжкультурних літературних зв'язків.

Іваницька пропонує компетентнісний підхід, який охоплює не лише традиційні знання та вміння, але й розвиток міжкультурної компетенції, яка дозволяє перекладачу ефективно діяти в умовах культурного різноманіття. Цей підхід спрямований на формування комплексних навичок, які дозволяють перекладачу діяти не лише як мовному, але й як культурному посереднику.

Марія Іваницька розглядає питання маніпуляції у перекладі як необхідний інструмент для адаптації тексту до нової аудиторії. Вона аналізує, як перекладач може свідомо або несвідомо впливати на сприйняття тексту, змінюючи його відповідно до культурних очікувань цільової аудиторії. Це маніпуляційне

втручання може бути необхідним для того, щоб забезпечити зрозумілість та доступність перекладеного тексту.

Підхід Марії Лонгинівни Іваницької до міжкультурного посередництва базується на глибокому розумінні культурних контекстів, ролі особистості перекладача та необхідності інтеграції компетентнісного підходу у процес підготовки фахівців. Її дослідження показують, що міжкультурне посередництво вимагає не лише лінгвістичної, але й культурної компетенції, що є ключовим для успішного перекладу та сприяння міжкультурному діалогу.

### 3.3. Вплив Марії Іваницької на розвиток міжкультурного посередництва

Марія Лонгинівна Іваницька зробила вагомий внесок у розвиток міжкультурного посередництва, зокрема в контексті українсько-німецьких літературних взаємин. Її праці, такі як "Die Entwicklung der deutsch-ukrainischen Literaturbeziehungen und der Beitrag von Anna-Halja Horbatsch" та "Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах", висвітлюють складність та багатогранність ролі перекладача як міжкультурного посередника. Марія Іваницька наголошує на важливості розуміння культурних кодів, які є невід'ємною частиною літературного перекладу, що дозволяє зберегти автентичність тексту та водночас зробити його зрозумілим для іншої культури.

Оцінюючи вплив Марії Лонгинівни на розвиток галузі, варто зазначити, що її підхід до формування компетенцій перекладача, викладений у працях "Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід" та "Approaches to the Development of a Literary Translator's Linguistic Identity", став основою для нових методологічних підходів у підготовці перекладачів. Вона акцентувала увагу на необхідності поєднання лінгвістичних, культурологічних та особистісних факторів, що визначає ефективність перекладацької діяльності.

Значущість її досліджень також простежується в тематиці маніпуляції в перекладі, розкритій у роботі "Переклад та маніпуляція". Тут Марія Іваницька досліджує, як перекладач може свідомо чи несвідомо впливати на зміст тексту, що вказує на важливість етичних аспектів у професії. Її висновки мають важливе

значення для розвитку теорії та практики перекладу, особливо в міжкультурному контексті, де перекладач виступає не лише передавачем тексту, а й посередником між різними світоглядами та культурами.

Таким чином, вплив роботи Марії Лонгинівни Іваницької на розвиток галузі міжкультурного посередництва є значним і багатограним, що виражається у вдосконаленні методик підготовки перекладачів, глибокому аналізі їх ролі та функцій, а також у розробці етичних норм перекладацької діяльності.

### Висновки до Розділу 3

Марія Лонгинівна Іваницька є видатною постаттю в сфері філології та перекладознавства, зокрема у вивченні німецько-українських літературних взаємин. Її наукова діяльність охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із роллю перекладача як культурного посередника, розвитком культурних зв'язків та впливом особистості перекладача на міжкультурну комунікацію. Іваницька у своїх працях підкреслює значення глибокого розуміння культурного контексту та необхідність інтеграції компетентнісного підходу у підготовці фахівців. Її внесок у міжкультурне посередництво є суттєвим для розвитку літературного перекладу, що сприяє збереженню національної ідентичності та популяризації української культури в міжнародному контексті. Викладацька, наукова і перекладацька діяльність Іваницької залишає вагомий слід у розбудові міжкультурного діалогу, забезпечуючи нові методологічні підходи до підготовки перекладачів, що поєднують лінгвістичні, культурологічні та особистісні фактори.

## **Розділ 4: Дискурс Олександра Чередниченка як міжкультурного посередника**

### **4.1. Біографія та основні етапи діяльності Олександра Чередниченка**

Олександр Іванович Чередниченко — видатний український науковець, перекладач і дослідник, який зробив значний внесок у розвиток перекладознавства та лінгвокультурології в Україні. Народився 15 червня 1947 року в Києві. Після закінчення Київського університету ім. Т. Г. Шевченка у 1971 році, Чередниченко продовжив там свою професійну кар'єру. Професійна кар'єра включає посади асистента та старшого викладача (з 1976 року), доцента (з 1977 року), декана факультету романо-германської філології (1977—1981), завідувача кафедри теорії і практики перекладу (1979—1981), старшого наукового співробітника (1981—1983), завідувача кафедри теорії і практики перекладу з романських мов ім. М. Зерова (1983—2010), а також декана факультету іноземної філології (1992—2001).

Олександр Іванович був українським координатором міжнародного проекту «Техніка усного і письмового перекладу» за програмою Темпус-Тасіс (1994—2001) і позаштатним консультантом-перекладачем Адміністрації Президента України (1994—2001). Обіймав посади головного редактора наукових збірників «Теорія і практика перекладу» (1979—1991), «Мовні і концептуальні картини світу» (1996—2010) та Вісника КНУ «Іноземна філологія» (1992—2020).

Олександр Чередниченко виступав головою спеціалізованої вченої ради для захисту докторських дисертацій з мовознавства і перекладознавства (1993—2006), головою науково-методичної комісії з іноземної філології МОН України (1992—2001), членом журі міжнародної премії ім. Г. Сковороди (2001—2005), членом експертної ради державної акредитаційної комісії МОН України (2001—2006), членом національної правописної комісії при Кабінеті міністрів України (2016—2019), членом ради Державного фонду фундаментальних досліджень (2015—2019) та експертом Конституційного суду України з питань функціонування державної мови (2019—2021).

З 1996 року є членом правління товариства Україна-Франція, обіймав посади віцепрезидента (2004—2010) і академіка-секретаря (з 2004 року) відділення філології, мистецтвознавства і масової комунікації Академії наук вищої школи України.

У 1975 році Олександр Чередниченко захистив кандидатську дисертацію, присвячену лексико-семантичним і граматичним трансформаціям французької мови в Алжирі. Його наукова діяльність постійно збагачувалась новими ідеями та підходами, що дозволило йому у 1984 році успішно захистити докторську дисертацію на тему «Європейська літературна мова у країнах, що розвиваються: закономірності і типи варіювання». Ця робота стала важливим внеском у теорію перекладу, досліджуючи проблеми взаємодії культур через мовний обмін<sup>14</sup>.

Наукові інтереси Олександра Івановича є надзвичайно різноманітними і охоплюють такі галузі, як загальне і романське мовознавство, соціолінгвістика, контрастивна лінгвістика, перекладознавство, лінгвокультурологія. Олександр Чередниченко опублікував понад 200 наукових праць, включаючи монографії, статті та посібники, що стали основою для підготовки багатьох поколінь перекладачів.

Олександр Чередниченко активно займався адміністративною діяльністю, очолюючи кафедри та факультети, а також керуючи науковими проєктами, присвяченими проблемам перекладу та міжкультурної комунікації. Його міжнародна наукова співпраця з університетами та науковими установами Франції, Великої Британії, Іспанії, Канади сприяла обміну досвідом і підвищенню якості наукових досліджень в Україні.

Наукові досягнення Олександра Чередниченка були високо оцінені як в Україні, так і за її межами. Він отримав низку державних нагород та відзнак, а в 2004 році став академіком-секретарем Академії наук вищої школи України.

---

<sup>14</sup> Веб-сайт Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <https://philology.knu.ua/struktura-if/kafedry/kafedra-teor-i-prakt-perekladu-roman-mov/spivrobotnyky/cherednychenko/>

Завдяки його викладацькій діяльності та науковому керівництву, в Україні було підготовлено цілу плеяду фахівців-перекладачів, які продовжують його справу.

Олександр Іванович Чередниченко зробив значний внесок у розвиток українського перекладознавства, особливо у сфері міжкультурного посередництва. Його наукові досягнення охоплюють широкий спектр діяльності, включаючи розробку теорії перекладу науково-технічних текстів, що стала однією з його ключових наукових робіт. У своїй докторській дисертації, яку він захистив у 1984 році, Чередниченко досліджував проблеми перекладу науково-технічної літератури, зосереджуючись на особливостях міжмовних трансформацій. Ця робота не лише поглибила розуміння специфіки перекладу технічних текстів, але й сприяла розвитку теоретичних основ перекладознавства в Україні.

Одним із вагомих внесків Олександра Чередниченка було створення багатьох наукових праць, які охоплюють теми перекладознавства, лінгвокультурології, теорії мовної комунікації та міжкультурної взаємодії. За свою кар'єру він опублікував понад 200 наукових робіт, які стали базовими для дослідників і студентів у цих галузях. Його праці залишаються актуальними і сьогодні, формуючи основи сучасного перекладознавства.

Викладацька діяльність Олександра Чередниченка також заслуговує на окрему увагу. Працюючи на кафедрі теорії і практики перекладу імені Миколи Зерова, він сприяв підготовці багатьох поколінь перекладачів, які зараз успішно працюють як в Україні, так і за її межами. Чередниченко приділяв особливу увагу високому рівню освіти в галузі перекладу та міжкультурної комунікації, забезпечуючи таким чином якісну підготовку спеціалістів.

Олександр Іванович також зробив важливий внесок у розвиток міжкультурного посередництва, досліджуючи роль перекладу як інструменту взаємодії між культурами. Він наголошував на важливості врахування культурного контексту під час перекладу, що є ключовим аспектом для досягнення взаєморозуміння між різними народами. Його підхід до перекладу

підкреслював необхідність збереження культурних особливостей, що значно сприяло розвитку міжкультурного діалогу.

Завдяки своїм науковим досягненням і внеску у розвиток міжкультурного посередництва, Олександр Чередниченко став однією з провідних фігур у галузі перекладознавства та лінгвокультурології в Україні. Його роботи і досі мають великий вплив на сучасні наукові дослідження та освітню практику, залишаючись основою для вирішення складних питань у сфері міжкультурної комунікації.

#### 4.2. Основні ідеї та підходи у роботах Олександра Чередниченка

Олександр Чередниченко — видатний вчений у галузі перекладу, чийі праці значно збагатили теорію і практику перекладу, особливо в контексті міжкультурної комунікації. Більш детальний аналіз його основних праць дозволяє зрозуміти глибину його підходу до перекладознавства.

У праці *Теорія і практика перекладу*<sup>15</sup> Чередниченко разом з Ярославом Ковалем аналізує основні концепції, методи і виклики, що постають перед перекладачем. Особливий акцент робиться на складностях, пов'язаних із збереженням змісту, стилю і культурного контексту оригіналу. Авторам вдається майстерно показати, як перекладач може адаптувати текст, залишаючи його максимально вірним оригіналу. Важливий аспект цієї праці полягає в детальному розгляді методології перекладу, що включає аналіз граматичних, лексичних та стилістичних нюансів.

У роботі *Міжкультурні аспекти перекладу*<sup>16</sup> Олександр Іванович досліджує, як переклад впливає на формування культурних ідентичностей. Він підкреслює, що перекладач не лише передає зміст тексту, але й бере участь у діалозі між культурами. Його підхід до перекладу як до міжкультурної комунікації базується на глибокому розумінні ролі перекладу у збереженні та трансформації культурних цінностей. Він також аналізує, як переклад може

---

<sup>15</sup> ЧЕРЕДНИЧЕНКО, О. І.; КОВАЛЬ, Я. Г. *Теорія і практика перекладу*. К.: Либідь, 2005, 370.

<sup>16</sup> ЧЕРЕДНИЧЕНКО, О. І. *Міжкультурні аспекти перекладу*. *Мовні і концептуальні картини світу*, 2001, 485-489.

впливати на взаєморозуміння між різними народами, зокрема в умовах глобалізації.

У статті Функції перекладу у сучасному світі<sup>17</sup> Чередниченко детально розглядає соціальні функції перекладу, зосереджуючись на його ролі у глобалізованому світі. Він стверджує, що переклад є не лише інструментом передачі інформації, але й впливає на формування суспільних уявлень і стереотипів. Важливим аспектом цієї роботи є аналіз того, як переклад сприяє збереженню культурного розмаїття і водночас підтримує інтеграційні процеси.

У праці Багатомовність і концептуальна картина світу<sup>18</sup> Чередниченко аналізує, як мова формує концептуальну картину світу, і як переклад може передавати ці картини між різними мовами. Він підкреслює, що перекладач повинен не лише адекватно передавати зміст, але й враховувати культурні особливості мови-оригіналу та мови перекладу. Автор також досліджує, як переклад може змінювати сприйняття тексту і його культурний контекст.

У монографії Переклад — культура — ідентичність<sup>19</sup> Олександр Іванович детально розглядає, як переклад впливає на культурну ідентичність та національну свідомість. Він показує, як перекладачі можуть впливати на формування національної ідентичності через перекладені тексти. Автор також звертає увагу на важливість збереження культурних особливостей оригінального тексту при перекладі, що є ключовим для підтримки культурного різноманіття.

Таким чином, аналіз праць Олександра Чередниченка демонструє його глибокий підхід до перекладознавства, де переклад виступає як важливий інструмент міжкультурної комунікації і впливає на формування культурних ідентичностей. Його роботи підкреслюють важливість збереження культурної унікальності при перекладі, що є особливо актуальним в умовах глобалізації.

Олександр Чередниченко має унікальний підхід до міжкультурного посередництва, який чітко прослідковується у його працях. Він розглядає

---

<sup>17</sup> ЧЕРЕДНИЧЕНКО, О. І. Функції перекладу у сучасному світі. *Вісник Харківського національного університету ім. ВН Каразіна*, 2006, 725: 162-165.

<sup>18</sup> ЧЕРЕДНИЧЕНКО, О. Багатомовність і концептуальна картина світу. *Українознавство*. – 2002. – Ч. 2002, 3: 67.

<sup>19</sup> ЧЕРЕДНИЧЕНКО, Олександр Іванович. *Переклад-культура-ідентичність*. Vydavec' Zaslavs'kyj O. Ju., 2017.

переклад не лише як технічний процес передачі тексту з однієї мови на іншу, але як важливий культурний акт, що має здатність впливати на міжкультурну комунікацію та взаєморозуміння.

Чередниченко підкреслює, що перекладач відіграє роль посередника між культурами, створюючи міст між різними культурними контекстами. Він розглядає переклад як форму діалогу, де перекладач має не тільки передавати зміст тексту, але й враховувати культурні особливості, які впливають на сприйняття цього змісту. Цей підхід виходить за рамки традиційного розуміння перекладу як лише лінгвістичного процесу, оскільки він включає в себе глибоке розуміння культурних відмінностей і нюансів.

Важливим аспектом міжкультурного посередництва, за Чередниченко, є збереження культурної ідентичності тексту при перекладі. Це означає, що перекладач повинен намагатися максимально точно передати культурні елементи оригінального тексту, щоб зберегти його унікальність і автентичність. Наприклад, він аналізує, як перекладачі можуть адаптувати культурні реалії таким чином, щоб вони були зрозумілі для цільової аудиторії, але при цьому не втрачали свого оригінального сенсу.

Олександр Чередниченко також досліджує, як переклад впливає на формування національної і культурної ідентичності. Він стверджує, що переклад може змінювати сприйняття національних цінностей та сприяти формуванню нових культурних уявлень. Відтак, перекладений текст може не лише відображати оригінал, але й впливати на культуру, в яку він інтегрується.

У своїх роботах Чередниченко акцентує на важливості перекладу у сучасному глобалізованому суспільстві, де зростає значення міжкультурної комунікації. Він підкреслює, що переклад є важливим інструментом для забезпечення взаєморозуміння між народами, особливо в умовах зростаючої взаємодії різних культур.

Таким чином, особливості підходу Олександра Чередниченка до міжкультурного посередництва включають розуміння перекладу як діалогу культур, збереження культурної ідентичності, вплив перекладу на формування

культурної ідентичності та його роль у глобалізованому світі. Його роботи підкреслюють важливість культурної чутливості та відповідальності перекладача як посередника між різними культурними світами.

#### 4.3. Вплив Олександра Чередниченка на розвиток міжкультурного посередництва

Олександр Чередниченко справив значний вплив на розвиток міжкультурного посередництва через свої дослідження та підходи до перекладу. Його внесок полягає у формуванні перекладу як культурного і соціального процесу, що виходить за межі простої мовної трансформації.

Олександр Іванович відстоює ідею, що перекладач є активним учасником міжкультурної комунікації, який не лише передає зміст, але й формує новий культурний контекст. Його підхід до перекладу як до діалогу між культурами змінив традиційне розуміння цієї діяльності, зосередивши увагу на важливості врахування культурних відмінностей та нюансів. Цей підхід сприяв розвитку теорії перекладу в напрямку більшого врахування культурних аспектів.

Вплив Чередниченка особливо відчутний у розумінні необхідності збереження культурної ідентичності тексту під час перекладу. Він наголошує на тому, що перекладений текст повинен відображати оригінальні культурні реалії, але в той же час бути зрозумілим для іншої культурної аудиторії. Цей підхід став важливим у розвитку практик перекладу, де збереження автентичності тексту є пріоритетним.

Чередниченко також досліджував, як переклад впливає на формування національної ідентичності, особливо у контексті глобалізації. Його роботи показують, що перекладені тексти можуть сприяти розвитку нових культурних уявлень та зміні сприйняття національних цінностей. Це підкреслює важливість перекладу не лише як інструменту передачі змісту, але і як засобу культурного впливу.

В умовах глобалізації, праці Чередниченка набули особливої актуальності, оскільки він підкреслює важливість перекладу у забезпеченні взаєморозуміння

між народами. Його внесок у розвиток теорії міжкультурного посередництва допоміг встановити переклад як ключовий інструмент у процесах глобальної інтеграції, де різні культури взаємодіють на новому рівні.

Таким чином, вплив Олександра Чередниченка на розвиток міжкультурного посередництва є значним і багатоаспектним. Його роботи не тільки розширили теоретичні підходи до перекладу, але й зробили важливий внесок у розвиток практики перекладу як інструменту міжкультурної комунікації.

Олександр Чередниченко здійснив вагомий внесок у розвиток міжкультурного посередництва не тільки через теоретичні праці, але й через участь у конкретних проектах та ініціативах. Ось кілька прикладів:

Олександр Чередниченко брав участь у численних проектах, пов'язаних з перекладом української та зарубіжної літератури. Одним із прикладів є його участь у перекладі творів західноєвропейських авторів на українську мову, що сприяло популяризації світової літератури в Україні. Ці переклади допомогли українським читачам глибше зрозуміти і оцінити культурні особливості інших народів.

Чередниченко зробив вагомий внесок у розвиток освітніх програм, які готують професійних перекладачів. Він був залучений до розробки курсів і програм, що включають міжкультурний аспект перекладу, акцентуючи на необхідності підготовки перекладачів, здатних працювати у багатокультурному середовищі.

Олександр Іванович часто виступав консультантом для організацій та органів державної влади, допомагаючи розробляти стратегії перекладу, що враховують культурні аспекти. Це включає участь у міжнародних проектах, де важливу роль відіграє міжкультурна комунікація.

Олександр Чередниченко був активним учасником міжнародних конференцій і семінарів, де виступав із доповідями на тему міжкультурного посередництва. Його виступи мали значний вплив на розвиток цього напрямку, сприяючи поширенню ідей та методологій, які він розробляв.

Ці приклади показують, як науковий і практичний підхід Олександра Чередниченка до перекладу сприяв розвитку міжкультурного посередництва на національному та міжнародному рівнях.

#### Висновки до Розділу 4

Олександр Іванович Чередниченко є видатним українським науковцем, який зробив вагомий внесок у розвиток перекладознавства та міжкультурного посередництва. Його роботи розкривають важливість перекладу як культурного процесу, що не обмежується лише передачею змісту з однієї мови на іншу. Він підкреслює, що перекладач відіграє ключову роль у діалозі між культурами, зберігаючи культурну ідентичність тексту та враховуючи культурні нюанси обох мовних спільнот.

Основні підходи Олександра Чередниченка зосереджуються на розумінні перекладу як складного процесу, що включає не лише мовні, але й культурні аспекти. Його дослідження вказують на важливість збереження автентичності та культурних особливостей тексту під час перекладу, що є ключовим для ефективної міжкультурної комунікації. Він також акцентує на ролі перекладу у формуванні національної ідентичності, особливо у контексті глобалізації, де перекладені тексти можуть впливати на культурні уявлення та цінності.

Завдяки своїм науковим досягненням, Олександр Чередниченко значно вплинув на розвиток теорії перекладу та міжкультурного посередництва в Україні та за її межами. Його праці залишаються актуальними, формуючи основу для сучасних досліджень у сфері перекладознавства та сприяючи підготовці нових поколінь перекладачів, які продовжують його справу.

## **Розділ 5: Порівняльний аналіз дискурсів Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка**

### **5.1. Методологія порівняльного аналізу**

Для проведення ґрунтовного дослідження поліфункціонального міжкультурного посередництва, представленого у працях Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка, було обрано низку методів порівняльного аналізу. Ці методи дозволяють не лише виявити ключові особливості підходів кожного з авторів, але й зіставити їхні погляди, виявити загальні тенденції та специфічні відмінності.

Основна мета застосування цих методів полягає в тому, щоб глибше зрозуміти, як різні науковці підходять до вирішення завдань міжкультурного посередництва та як їхні методи й підходи впливають на результати досліджень. Ураховуючи багатовимірність і складність феномену міжкультурного посередництва, було обрано комплексний підхід, який включає контент-аналіз, текстуальний та структурний аналіз. Кожен із цих методів виконує свою роль у дослідженні, дозволяючи всебічно розглянути проблематику та досягти максимальної об'єктивності в оцінці внеску кожного з авторів.

Порівняльний аналіз у даному дослідженні був побудований на основі кількох ключових методологічних підходів, кожен з яких спрямований на вивчення специфічних аспектів поліфункціонального міжкультурного посередництва.

Контент-аналіз є одним із центральних методів у цій роботі, що дозволяє досліджувати текстові дані для виявлення основних тем, концептів і смислових блоків. Він був використаний для виявлення і порівняння ключових аспектів, пов'язаних з міжкультурним посередництвом у текстах Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка.

У процесі контент-аналізу були визначені такі категорії:

- Ключові теми: Основні ідеї, що стосуються міжкультурного посередництва, включаючи питання перекладу, культурного діалогу, збереження національної ідентичності та адаптації культурних контекстів.

- Концептуальні схеми: Аналіз структур текстів для виявлення загальних моделей, які використовують автори для передачі своїх ідей.
- Змістовні блоки: Розділення текстів на логічні сегменти, кожен з яких фокусується на певному аспекті міжкультурного посередництва.

Цей метод дозволив не лише виокремити схожості й відмінності між авторами, але й визначити унікальні підходи кожного з них до проблематики міжкультурного посередництва.

Текстуальний аналіз був використаний для детального вивчення мовних і культурних елементів у досліджуваних текстах. Цей підхід передбачає глибоке занурення у структуру тексту з метою розкриття його прихованих смислів, контекстів і культурних конотацій.

За допомогою текстуального аналізу було досліджено:

- Мовні засоби: Особливості використання мовних ресурсів для вираження міжкультурної комунікації, включаючи лексичні, граматичні та стилістичні особливості.
- Культурні референти: Вивчення специфічних культурних елементів, які інтегровані в текст, і як вони впливають на сприйняття перекладеного матеріалу.
- Семіотичні аспекти: Аналіз знаків і символів, що використовуються в текстах, і їхній вплив на культурний діалог між різними спільнотами.

Текстуальний аналіз дозволив глибше зрозуміти, як автори працюють із мовними й культурними кодами, забезпечуючи ефективний міжкультурний обмін.

Структурний аналіз застосовувався для вивчення взаємозв'язків між різними елементами текстів, що досліджуються. Він дозволив визначити, як організовані тексти, які структурні елементи вони містять, і як ці елементи взаємодіють для створення цілісного послання.

Основні аспекти структурного аналізу включали:

- Організація тексту: Аналіз композиційної побудови тексту, включаючи розподіл матеріалу на розділи, параграфи, а також використання заголовків і підзаголовків.

- Логічні зв'язки: Дослідження логічних зв'язків між окремими частинами тексту та їхній вплив на загальну зрозумілість і переконливість.
- Риторичні прийоми: Аналіз використання риторичних стратегій для підсилення аргументації та створення емоційного впливу на читача.

Структурний аналіз дозволив ідентифікувати, як кожен із трьох авторів будує свій дискурс, та виявити закономірності в їхньому підході до вирішення завдань міжкультурного посередництва.

Вибір методів для порівняльного аналізу в цій роботі був продиктований необхідністю всебічного розгляду феномену поліфункціонального міжкультурного посередництва, представленого в працях Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка. Це складне й багатовимірне явище охоплює мовні, культурні, соціальні та ідеологічні аспекти, що вимагало використання кількох методів, які доповнюють один одного.

Контент-аналіз був обраний для визначення основних тем і концептів у досліджуваних текстах. Він дозволяє систематично виділити ключові ідеї, що стосуються міжкультурного посередництва, і порівняти їх між собою. Проте одного лише контент-аналізу недостатньо для глибокого розуміння текстів, оскільки він більше орієнтований на вивчення змістовних аспектів.

Для врахування мовних і культурних нюансів було застосовано текстуальний аналіз, який дозволяє заглибитись у специфіку мовних засобів, що використовуються авторами, а також розкрити приховані смисли та культурні конотації. Це важливо для розуміння того, як кожен автор інтегрує культурні й мовні особливості у свої роботи та як ці особливості впливають на міжкультурну комунікацію.

Окрім цього, структурний аналіз був використаний для дослідження організації текстів і взаємозв'язків між їхніми елементами. Він дозволяє виявити логічні та риторичні стратегії, які застосовуються авторами для досягнення цілей міжкультурного діалогу. Це особливо важливо з огляду на те, що Зорівчак, Іваницька та Чередниченко працювали в різних культурних і академічних контекстах, що відображається в їхніх підходах до побудови дискурсу.

Такий комплексний підхід забезпечує не лише об'єктивність і повноту аналізу, але й дозволяє уникнути спрощення та надмірної узагальненості результатів. Поєднання контент-аналізу, текстуального та структурного аналізів дозволяє всебічно дослідити всі аспекти міжкультурного посередництва та оцінити науковий внесок кожного з авторів. Це також сприяє досягненню нових наукових висновків, які можуть бути корисними для подальших досліджень у цій сфері.

## 5.2. Зіставлення основних ідей та підходів у роботах трьох авторів

Важливим аспектом дослідження міжкультурного посередництва є аналіз підходів, які використовують науковці у своїх працях. Роксолана Зорівчак, Марія Іваницька та Олександр Чередниченко, які є провідними дослідниками у сфері перекладу та міжкультурної комунікації, їхні роботи мають значний вплив на розвиток цієї галузі. Кожен з них розглядає переклад як інструмент культурного діалогу, але підходить до цього питання з різних теоретичних та методологічних перспектив. У цьому контексті важливо зрозуміти, які основні ідеї та методи міжкультурного посередництва вони пропонують, і яким чином їхні концепції сприяють глибшому розумінню перекладу як культурного феномену.

Для порівняння основних ідей та методів міжкультурного посередництва у працях Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка важливо врахувати специфіку підходів кожного з цих науковців, а також їхній внесок у розвиток цієї сфери.

Роксолана Зорівчак зосереджувала свою увагу на проблематиці перекладу як міжкультурного посередництва. Її праці відзначаються акцентом на ролі перекладача як носія культурних значень, який має зберігати баланс між адекватністю перекладу та передачею культурного контексту. Основна ідея Зорівчак полягає в тому, що переклад є інструментом, який сприяє діалогу між культурами, а перекладач виступає активним учасником цього процесу, виконуючи функцію культурного медіатора. Методологічно Роксолана Зорівчак

використовує підхід, який базується на глибокому аналізі текстів, враховуючи культурні, історичні та соціальні контексти.

Марія Іваницька, в свою чергу, досліджує міжкультурні літературні зв'язки, зокрема між українською та німецькою літературами. Вона розглядає перекладача як ключову фігуру у процесі культурного обміну, яка впливає на формування національної ідентичності та культурної пам'яті. Основні ідеї Іваницької полягають у розумінні літературного перекладу як динамічного феномену, який не лише передає зміст, але й адаптує його до нових культурних контекстів. Метод Марії Іваницької включає компаративний аналіз літературних творів з акцентом на мовну та культурну адаптацію в процесі перекладу.

Олександр Чередниченко робить акцент на соціокультурних аспектах перекладу та міжкультурної комунікації. Він досліджує питання культурних трансформацій у процесі перекладу та впливу перекладацької діяльності на розвиток міжкультурного діалогу. Основні ідеї Чередниченка стосуються розуміння перекладу як форми культурного посередництва, де перекладач не просто передає зміст тексту, але й виконує функцію творця нового культурного продукту. Методологічний підхід Олександра Чередниченка включає аналіз культурних кодів та їхнього відображення в перекладених текстах, а також дослідження впливу перекладацьких рішень на сприйняття культури джерела.

Дослідження підходів Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка до міжкультурного посередництва свідчить про наявність певних спільних рис, які об'єднують їхні концепції. По-перше, всі троє авторів наголошують на ролі перекладу як ключового елементу міжкультурної комунікації. Вони розглядають переклад не лише як лінгвістичний процес, а й як соціокультурний феномен, який сприяє діалогу між культурами та націями. По-друге, у їхніх працях присутній акцент на культурній ідентичності та збереженні культурного надбання через переклад. Усі троє науковців визнають важливість адекватної передачі культурних елементів та історичної спадщини у перекладі, що є фундаментальним для забезпечення точності міжкультурного діалогу. По-третє, вони поділяють переконання, що міжкультурний посередник (перекладач)

відіграє активну роль у формуванні культурного дискурсу, впливаючи на те, як одні культури сприймають інші. Таким чином, їхні підходи взаємопов'язані через загальне бачення перекладу як динамічного процесу, що формує взаєморозуміння між культурами.

Незважаючи на наявність спільних рис, підходи Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка мають також суттєві відмінності, які відображаються в їхніх дискурсах. Роксолана Зорівчак у своїх роботах зосереджується на теоретичних аспектах перекладу, зокрема на питаннях еквівалентності та адекватності, а також на специфіці передачі культурних реалій у різних мовних середовищах. Її підхід можна охарактеризувати як орієнтований на систематизацію перекладацької практики через розробку теоретичних моделей. Марія Іваницька, зі свого боку, більше уваги приділяє історичному контексту міжкультурних взаємин та їхньому відображенню у літературних перекладах. Її праці акцентують на взаємовпливі літературних традицій та ролі перекладу у формуванні національної ідентичності. Олександр Чередниченко, натомість, займає більш практичну позицію, аналізуючи переклад як інструмент міжкультурної комунікації в сучасному глобалізованому світі. Він звертає увагу на виклики, з якими стикаються перекладачі в умовах постійно змінюваного соціокультурного середовища, та пропонує методи їх подолання через адаптацію перекладів до конкретних комунікативних ситуацій. Таким чином, відмінності у їхніх підходах відображають різноманітність методологічних орієнтирів та дослідницьких інтересів кожного з авторів, що збагачує загальний дискурс міжкультурного посередництва.

Отже, порівнюючи підходи цих трьох авторів, можна зазначити, що всі вони бачать переклад як ключовий елемент міжкультурного посередництва, але їхні методи і акценти різняться. Роксолана Зорівчак підкреслює роль перекладача в збереженні культурного балансу, Марія Іваницька – у формуванні національної ідентичності через літературні зв'язки, а Олександр Чередниченко – у культурних трансформаціях і творенні нових культурних продуктів через переклад.

## Висновки до Розділу 5

У підсумку, проведене дослідження підходів до поліфункціонального міжкультурного посередництва, запропонованих Роксоланою Зорівчак, Марією Іваницькою та Олександром Чередниченком, дозволило виявити як спільні риси, так і суттєві відмінності у їхніх наукових концепціях. Усі троє авторів розглядають переклад як важливий інструмент культурного діалогу, що сприяє взаєморозумінню між різними культурами та націями. Їхні підходи об'єднують акцент на збереженні культурної ідентичності та адекватній передачі культурних контекстів через переклад, а також розуміння ролі перекладача як активного учасника міжкультурного обміну. Водночас, специфіка методологічних підходів кожного з авторів створює унікальний внесок у загальний дискурс міжкультурного посередництва.

Таким чином, порівняльний аналіз підходів до міжкультурного посередництва у працях Роксолани Петрівни, Марії Лонгинівни та Олександра Івановича сприяє глибшому розумінню складності та багатогранності цього феномену, відкриваючи нові перспективи для подальших досліджень у цій галузі.

## **Висновки**

### **Загальні висновки дослідження**

У ході даного дослідження було здійснено комплексний аналіз дискурсу поліфункціонального міжкультурного посередництва, заснований на вибраних роботах Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка. Основні результати дослідження підтвердили значущість ролі міжкультурних посередників у сучасному глобалізованому світі, де культурні взаємодії стають все більш складними та багатограними. Аналіз робіт зазначених авторів дозволив виявити різні підходи до трактування функцій та завдань міжкультурних посередників, що розширює теоретичне розуміння цього феномену.

Зокрема, було доведено, що поліфункціональність міжкультурного посередництва є ключовим фактором у забезпеченні ефективної комунікації та взаємодії між різними культурами. Кожен з досліджуваних авторів вніс свій унікальний вклад у розвиток цієї теорії, що дозволило дослідити поліфункціональність з різних аспектів.

Таким чином, дослідження дало відповіді на поставлені у вступі питання, довівши актуальність і важливість досліджуваної тематики в сучасному науковому дискурсі. Зокрема, вдалося розкрити сутність поліфункціональності в міжкультурному посередництві, визначити основні характеристики та функції посередників, а також виявити спільні та відмінні риси в підходах Роксолани Зорівчак, Марії Іваницької та Олександра Чередниченка.

### **Рекомендації для подальших досліджень**

Результати даного дослідження відкривають широкі можливості для подальших наукових пошуків у галузі міжкультурного посередництва. Одним із перспективних напрямків є подальше дослідження специфіки поліфункціональності в умовах різних культурних контекстів, зокрема в аналізі нових форм комунікації, таких як цифрові платформи. Важливо також звернути

увагу на вивчення впливу глобалізації на роль міжкультурних посередників та їх функціональні обов'язки.

Іншим перспективним напрямком може стати порівняльне дослідження досвіду міжкультурного посередництва в різних регіонах світу, що дозволить глибше зрозуміти універсальні та специфічні аспекти цього феномену. Дослідження можуть бути розширені також на аналіз нових викликів і можливостей, що виникають у контексті міжкультурної взаємодії в умовах постійно змінюваного світу.

### **Практичні рекомендації**

Отримані результати дослідження можуть бути використані в практиці міжкультурного посередництва для вдосконалення стратегій комунікації та управління культурними відмінностями. Рекомендовано застосовувати поліфункціональний підхід у підготовці фахівців з міжкультурного посередництва, особливо у сфері міжнародних відносин, бізнесу та освіти.

Крім того, запропоновані в роботі моделі та підходи можуть бути використані для розробки нових методик та інструментів, спрямованих на підвищення ефективності міжкультурної комунікації. Це включає адаптацію моделей до умов цифрової комунікації, де роль міжкультурного посередника також стає все більш важливою.

Таким чином, результати дослідження можуть стати основою для практичного вдосконалення процесів міжкультурної взаємодії та комунікації, що є надзвичайно актуальним у сучасному глобалізованому суспільстві.



9. ЗОРІВЧАК Р.П. Українсько-англійські літературні взаємини. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті. Т. 3. Київ, 1988. С. 88–154.
10. ЗОРІВЧАК Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія: на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою / Р.П. Зорівчак . – Львів : Вища школа, видавництво при Львівському університеті, 1983 . – 172 с.
11. ІВАНИЦЬКА М.Л. Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних взаєминах Чернівці : Книги – XXI, 2015
12. ІВАНИЦЬКА М.Л. Переклад та маніпуляція, philology, вип. 193, с. 92–99, Квіт 2023 URL: [https://www.academia.edu/117833050/Translation\\_and\\_Manipulation](https://www.academia.edu/117833050/Translation_and_Manipulation)
13. ІВАНИЦЬКА М.Л. Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід Psycholinguistics (2019), 26(20) 135-56 URL: [https://www.academia.edu/51546304/Translator\\_s\\_Personality\\_Shaping\\_Competence\\_Approach](https://www.academia.edu/51546304/Translator_s_Personality_Shaping_Competence_Approach)
14. ІВАНИЦЬКА М.Л./ ЗИМОМРЯ М.І. // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-880912>
15. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово- стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 577 с.
16. Корунець І. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : [підручник] Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.
17. Пасічник О.С. Міжкультурна медіація — переосмислення місця і ролі рідної мови у навчанні іноземних мов. Київ, 2019. С. 215 – 217
18. Саєнко Н. С. Формування лексичного компоненту читацької компетенції у навчанні англійської мови для професійного спілкування. У зб. «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Наукові

- дослідження. Досвід. Пошуки.» : 36. Наук. праць. Харків : «Константа». 2006. №1. С. 251–259.
- 19.Смислова О. До питання професійної підготовки лінгвістичного медіатора. Теоретичні питання культури, освіти та виховання. Київ : КНЛУ, 2011. С. 44–47.
- 20.Цепкало О. В. Методика навчання комунікативних стратегій професійно спрямованого англомовного писемного спілкування 92 майбутніх фахівців з машинобудування. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. Київ, 2021. 170 с.
- 21.Ципіна Д. С. Дидактичні засоби формування медіативної компетентності на занятті з іноземної мови. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2020. № 1 (34). С. 366–372.
- 22.ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І. Багатомовність і концептуальна картина світу. *Українознавство.*–2002.–Ч, 2002, 3: 67.
- 23.ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*, 2001, 485-489.
- 24.ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І. *Переклад-культура-ідентичність*. Vydavec' Zaslavs'kyj O. Ju., 2017.
- 25.ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І. Функції перекладу у сучасному світі. *Вісник Харківського національного університету ім. ВН Каразіна*, 2006, 725: 162-165.
- 26.ЧЕРЕДНИЧЕНКО О.І.; КОВАЛЬ, Я. Г. Теорія і практика перекладу. *К.: Либідь*, 2005, 370.
- 27.Щур С. М. До питання навчання медіації майбутніх філологів. *Іноземні мови*. 2010. №1. С. 3–7.
- 28.Bessie Dendrinou (Vassiliki Dendrinou) Mediation in communication, Language teaching and testing. URL: [rcel.enl.uoa.gr/kpg/.../Dendrinou\\_mediation%20JAL.pdf](http://rcel.enl.uoa.gr/kpg/.../Dendrinou_mediation%20JAL.pdf)

29. Byram M. Translation and Mediation – Objectives for Language Teaching. Cultures in translation. Nordic Network for Intercultural Communication, NIC, Reykjavic. URL: <http://www.vigdis.hi.is/Apps/Web>
30. Conflict Resolution. URL: [https://www.mindtools.com/pages/article/newLDR\\_81.htm](https://www.mindtools.com/pages/article/newLDR_81.htm)
31. Dendrinos, B. Mediation in Communication, Language Teaching and Testing. URL: [https://www.academia.edu/4711151/MEDIATION\\_IN\\_COMMUNICATION\\_LANGUAGE\\_TEACHING\\_AND\\_TESTING](https://www.academia.edu/4711151/MEDIATION_IN_COMMUNICATION_LANGUAGE_TEACHING_AND_TESTING)
32. Desch A. Pedagogik interkulturellen Lernens: Theorie und Praxis am Beispiel von internationalen Jugendbegegnungen. Marburg : Tectum Verlag. 2001. 136 s.
33. Intercultural competence for all: Preparation for living in a heterogeneous world. Pestalozzi Series № 2. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2012. URL : [http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2\\_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi2_EN.pdf).
34. Ivanytska, Maria Approaches to the Development of a Literary Translator's Linguistic Identity Advanced Education Issue 12, 2019 URL: [https://www.academia.edu/117833047/Approaches\\_to\\_the\\_Development\\_of\\_a\\_Literary\\_Translator\\_s\\_Linguistic\\_Identity](https://www.academia.edu/117833047/Approaches_to_the_Development_of_a_Literary_Translator_s_Linguistic_Identity)
35. Ivanytska, Maria Die Entwicklung der deutsch-ukrainischen Literaturbeziehungen und der Beitrag von Anna-Halja Horbatsch Die Welt der Slaven : internationale Halbjahresschrift für Slavistik, München : Sagner, 59, 2014, 2, 268-292
36. Mayr, G. Mediation and Task-Based Language Learning (TBLL): How Autonomous Learning Enhances Mediation Competencies. ELLE, 2019. 8(3), P. 705-722. DOI 10.30687/ELLE/2280-6792/2019/03/010
37. Sikorskaya I. Intercultural education policies across Europe as responses to cultural diversity (2006–2016). Working Papers del Centro Studi Europei – 2017. URL : [http://elea.unisa.it/bitstream/handle/10556/2552/2017cse\\_wp\\_4sequence=1&isAllowed=y](http://elea.unisa.it/bitstream/handle/10556/2552/2017cse_wp_4sequence=1&isAllowed=y).
38. Taft R. The Role and Personality of the Mediator / S. Bochner (ed.) The Mediating Person : Bridges Between Cultures, 1981. Cambridge MA : Schenkman. P. 53–88.